

Radyasyon Güvenliği Tüzüđü

RADYASYON GÜVENLİĞİ TÜZÜĐÜ

Bakanlar Kurulu Kararının Tarihi : 24/7/1985, No : 85/9727

Dayandığı Kanunun Tarihi : 9/7/1982, No : 2690

Yayımlandığı R. Gazetenin Tarihi : 7/9/1985, No : 18861

Yayımlandığı Düsturun Tertibi : 5, Cildi : 25, S. 1000

BİRİNCİ KISIM

Genel Hükümler

BİRİNCİ BÖLÜM

Kapsam, Terimler ve Kısaltmalar

Kapsam

Madde 1 – İyonlaştıracı radyasyon kaynaklarını bulunduran, kullanan, imal, ithal ve ihraç eden, alan, satan, taşıyan ve depolayan, resmi özel kurum ve kuruluşlar ve gerçek kişilerce uyulması gereken kurallar bu Tüzükte gösterilmiştir.

Özgül aktivitesi gram başına 0.002 mikrocurie (kilogram başına 74 kilo Becquerel) den daha az olan radyoaktif maddeler bu Tüzüğün kapsamı dışındadır.

Terimler ve kısaltmalar

Madde 2 – Bu Tüzükte geçen terimlerin ve kısaltmaların anlamları aşağıda belirtilmiştir :

A – İyonlaştıracı radyasyonlar, maddesel ortamdan geçerken onunla etkileşerek iyon çiftleri oluşturabilen X ışını, gamma ışını gibi elektromanyetik ışınlarla, kinetik enerjileri olan yüklü parçacıklar, ağır iyonlar ve serbest nötronlar gibi tanecik karakterli ışınımlardır.

Ses dalgalarıyla, elektromanyetik spektrumun morötesi ve daha büyük dalga boylu bölgesi, bu tanımın kapsamı dışındadır.

Bu Tüzükte iyonlaştıracı radyasyon terimi yerine radyasyon sözcüğü kullanılmıştır.

B – Radyoaktivite birimleri, Curie (Ci) ve Becquerel (Bq) dir:

1 – 1 Curie, saniyede $3,7 \times 10^{10}$ üzeri on parçalanma veren radyoaktif madde miktarıdır.

2 – 1 Becquerel, saniyede bir parçalanma veren radyoaktifmadde miktarıdır.

1 Becquerel, $2,7 \times 10^{11}$ Curiedir.

C – Rem (rem), radyasyon korunmasında kullanılan biyolojik eşdeğer doz birimi olup, soğurulan dozla kalite faktörünün çarpımına eşittir.

Rad (rad), soğurulan doz birimi olup, 1 gram madde içinde 100 erglik enerji soğurulması meydana getiren herhangi bir radyasyon dozudur.

D – Radyasyon kaynağı, iyonlaştırıcı radyasyon yayınlayan radyoaktif maddelerle radyasyon yayınlayıcı veya üretici aygıtlardır.

E – Radyoaktif maddeler, bir veya birden çok iyonlaştırıcı radyasyon yayınlarak çekirdekleri kendiliğinden bozunmaya uğrayan bir izotopu, alaşım, karışım, çözelti veya bileşik olarak içeren maddelerdir.

F – Radyasyon yayıcı aygıtlar, bir veya birkaç tür iyonlaştırıcı radyasyonu, belirli güvenlik önlemleri içerisinde ve denetim altında yaymak amacıyla yapılmış olan ve radyoaktif madde içeren aygıtlardır.

G – Radyasyon üretici aygıtlar, elektriksel, elektronik manyetik veya elektromekanik yöntemlerden biriyle yüklü parçacık veya ağır iyonları hızlandırarak belirli güvenlik önlemleri

içerisinde ve denetim altında iyonlaştırıcı radyasyon üretmek üzere yapılmış röntgen makinaları, betatron, lineer akseleratör, siklotron ve nötron jeneratörü gibi aygıtlardır.

H – Özgül aktivite bir radyoaktif maddenin 1 gramlık kütesinin Curie veya 1 kilogramlık kütesinin Becquerel cinsinden ifade edilen aktivite yoğunluğudur.

İ – Denetimli alanlar, radyasyon güvenliği bakımından giriş ve çıkışların özel denetime ve içerisindeki çalışmaların özel kurallara bağlı olduğu alanlardır.

J – Radyasyon alanları, içinde çalışan kişilerin iyonlaştırıcı radyasyonlara maruz kaldığı alanlardır. Bunlar maruz kalınan ışınlama düzeyine göre,

1. Yıllık ışınlamaların doz eşdeğer sınırlarının onda üçünü geçebileceği "çalışma durumu A alanları."

2 – Yıllık ışınlamaların doz eşdeğer sınırlarınınonda üçünün aşılmasının hiç beklenmediği " çalışma durumu B alanları" olmak üzere ikiye ayrılır.

K – Radyasyon görevlisi, sürekli olarak denetimli alanlarda veya radyasyon kaynaklarıyla çalışan kişidir.

Denetimli alanlarda veya radyasyon kaynaklarıyla geçici olarak veya ara sıra çalışan kişiler radyasyon görevlisi sayılmazlar.

L – Radyasyon kazası, istenmeyen bir olay sonucu, radyasyon korunması standartlarıyla belirlenen sınırların çok üzerinde radyasyon dozu alınması veya radyoaktif bulaşma meydana gelmesidir.

M – Radyoaktif yağışlar, nükleer patlamaların atmosfere yaydığı radyoaktif maddelerin çeşitli biçimlerde yeryüzüne inmesidir.

N – Kurum, Türkiye Atom Enerjisi Kurumu anlamına gelir.

Tüzükte kullanılan diğer terimlerin anlamları, Nükleer Tanımlar Yönetmeliğinde belirtilir.

İKİNCİ BÖLÜM

Görevler ve Yetkiler

Hizmetlerin yürütülmesi

Madde 3 – Radyasyon güvenliğine ilişkin hizmetler, Radyasyon Sağlığı ve Güvenliği dairesince yürütülür.

Görevler ve yetkiler

Madde 4 – Radyasyon Sağlığı ve Güvenliği Dairesinin görevleri şunlardır:

A – Radyasyon güvenliğine ilişkin ilke, mevzuat, standart ve tedbirleri belirlemek üzere çalışmalar yapmak ve bunların uygulanmalarını sağlamak,

B – Radyasyon kaynaklarına ve bu kaynakları bulunduran, kullanan, imal, ithal ve ihraç eden, alan, satan, taşıyan ve depolayan resmi, özel kurum ve kuruluşlara ve gerçek kişilere lisans vermek, lisans koşullarına aykırı durumlarda lisanslarını geçici veya sürekli olarak iptal etmek, gerekirse, aygıt ve tesisin kapatılmasına karar vermek ve yasal kovuşturmayla geçilmesi için ilgili makamlara duyuruda bulunmak,

C – Radyasyon kaynaklarının Ülkeye giriş, çıkış, transit geçiş ve taşınmalarına izin vermek,

D – Bu Tüzük kapsamına giren işleri, radyasyon alanlarını, radyasyon güvenliği bakımından sınıflandırmak ve denetlemek,

E – Radyasyon kaynaklarıyla çalışanları ve toplumu, radyasyon tehlikelerinden korumak amacıyla, gerekli tedbirleri almak, alınmasını sağlamak,

F – Çevrenin radyoaktif artıklarla ve radyoaktif yağışlarla kirlenmesini engellemek amacıyla gerekli tedbirleri almak, alınmasını sağlamak,

G – Radyasyon kazası halinde, alınması gerekli tedbirleri belirlemek ve uygulanmasını sağlamak,

H – Radyasyon güvenliği için ilgili bakanlık ve kuruluşlarla işbirliği yapmak,

İ – Radyasyon güvenliği konusunda araştırma, eğitim ve yayınlar yapmak ve bu konularda, ilgili kuruluşlarla ortak çalışmalarda bulunmak.

İKİNCİ KISIM

Temel Standartlar, Lisans, İzin, Denetim

BİRİNCİ BÖLÜM

Temel Standartlar

Radyasyon güvenliği temel standartları

Madde 5 – Radyasyon güvenliğine ilişkin ilke ve tedbirler aşağıda belirtilen radyasyon korunması temel standartlarına göre düzenlenir:

A – Görevi gereği, radyasyon kaynaklarıyla çalışan veya radyasyona maruz kalan kişilerin, iç ve dış radyasyon kaynaklarından bütün vücutlarının alacağı yıllık doz 5 remi geçmeyecektir.

B – Radyasyon görevlisi sayılmayan kişilerin ve toplumdaki diğer kişilerin maruz kalacakları iç ve dış radyasyonun dozları toplamı, bütün vücut için,yılda 0,5 remi geçmeyecektir.

Yaş sınırlaması

Madde 6 – 18 yaşından küçükler, bu Tüzük kapsamına giren işlerde çalıştırılmazlar.

İKİNCİ BÖLÜM

Lisans

Lisansa bağlı işler

Madde 7 – Bu Tüzük kapsamına giren radyasyon kaynaklarının bulundurulması, kullanılması, imal, ithal ve ihraç edilmesi, alınması, satılması, taşınması, depolanması ve radyasyon kaynaklarıyla çalışılabilmesi, Kurumca verilecek lisansa bağlıdır.

Bu işler, diğer bakanlık ve kuruluşlardan da izin, ruhsat veya belge alınmasını gerektiriyorsa, bunların verilmesi, Kurumca lisans verilmesi ön koşuluna bağlıdır.

Lisans türleri

Madde 8 – Lisans türleri, aşağıda gösterilmiştir:

A – Radyasyon kaynaklarını bulunduran, kullanan, imal, ithal ve ihraç eden, alan, satan, taşıyan ve depolayan kişilere verilen lisanslar,

B – Radyasyon kaynaklarına verilen lisanslar,

1 – Tıpta kullanılan radyasyon kaynaklarına verilen lisanslar,

2 – Sınai veya başka amaçlarla kullanılan radyasyon kaynaklarına verilen lisanslar,

C – Radyasyon kaynaklarının kullanıldığı,depolandığı, imal edildiği, radyoaktif

artıkların zararsız hale getirildiği ve benzeri yerlere verilen lisanslar.

Lisans başvurusu

Madde 9 – Bu Tüzük hükümleri uyarınca lisans alması gereken kişi ve kuruluşlar, aşağıdaki bilgi ve belgeleri ekledikleri bir dilekçeyle Kuruma başvururlar:

A – Yapacakları iş için yeterli bilgileri bulunduğunu kanıtlayan resmi belge,

B – Kurumca verilen ve başvuran tarafından doldurulan lisans başvuru formu.

Bunlar dışında, lisans türüne göre aranacak diğer özel koşullar ve istenecek belgeler, yönetmelikte gösterilir.

Başvurunun değerlendirilmesi

Madde 10 – Dilekçeye eklenen belgeler yeterli görülürse, Kurumca görevlendirilen uzmanlarca, yerinde inceleme yapılarak bir rapor düzenlenir. Bu rapor, Radyasyon Sağlığı ve Güvenliği Dairesince değerlendirilir. Koşulların sağlandığı kanısına varılırsa, Kurum Başkanlığınca onaylanan lisans belgesi başvurana verilir. Eksiklikler varsa, bunlar başvurana bildirilir; lisans verilmesi bunların tamamlanması koşuluna bağlıdır.

Lisans süresi ve şartları

Madde 11 – Lisans, türlerinin gerektirdiği özel tedbirlerin yanı sıra, aşağıdaki genel şartlarla verilir:

A – Lisans, 5 yıl için geçerlidir. Sürenin bitiminde, 12 nci madde hükümlerine göre yenilenebilir.

B – Lisansın özel koşullarında, Kurumun yazılı izniyle değişiklik yapılabilir.

C – Lisans devredilemez.

D – 8 inci maddenin ve C bentlerine göre verilen ve kullanılmayacak olan lisansların sahipleri, iptali için kuruma başvurmak zorundadırlar.

Radyasyon kaynaklarını kullananların işten ayrılmaları ve yerlerine alınanlar, bunları çalıştıranlarca Kuruma bildirilir.

Lisansın yenilenmesi

Madde 12 – Lisansların yenilenmesi için, süresinin bitiminden 6 ay önce, Kuruma bir dilekçeyle başvurulması gerekir. Başvuru dilekçesine eklenecek belgeler yönetmelikte gösterilir.

Lisansın iptali

Madde 13 – Kurum uzmanlarınca yapılan denetimler sırasında, lisans koşullarına veya radyasyon güvenliği mevzuatına uyulmadığı belirlenirse, bir rapor düzenlenir. Bu rapor, Radyasyon Sağlığı ve Güvenliği Dairesince değerlendirilir. Raporda belirlenen hususlar yerinde görülürse, eksikliklerin ve sakıncaların

giderilmesi için bir süre belirlenerek lisansın geçici olarak iptaline karar verilir. Kurum Başkanlığınca onaylanan karar ilgiliye bildirilir. Verilen süre içinde öngörülen hususların giderilmesi halinde, iptal kararı kaldırılır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

İzin

İzne bağlı işler

Madde 14 – Radyasyon kaynaklarının taşınması, transit geçişi, Ülkeye girişi ve çıkışı, Kurumun yazılı iznine bağlıdır. Bu Tüzük hükümleri uyarınca lisans verilmiş olması izin alma yükümlülüğünü ortadan kaldırmaz.

Giriş ve çıkış izinleri

Madde 15 – Radyasyon kaynaklarını ithal ve ihraç edecek olanlar, bunlara ilişkin proforma faturaları ekledikleri bir dilekçeyle Kuruma başvurmak zorundadırlar. Giriş ve çıkış izni, Radyasyon Sağlığı ve Güvenliği Dairesince yapılacak inceleme sonuçlarına göre verilir.

Radyasyon güvenliği esaslarına aykırı bir durum görülürse, iznin verilmesi, bunun giderilmesine bağlıdır.

Taşıma ve transit geçiş izni

Madde 16 – Radyasyon kaynaklarını taşımak veya transit geçirmek isteyenler durumu Kuruma bildirmekle yükümlüdürler. İzin, Kurum uzmanlarınca, gerekirse, taşımanın başlayacağı yerde veya giriş gümrüğünde yapılacak inceleme sonuçlarına göre verilir.

Radyasyon güvenliği esaslarına aykırı bir durum görülürse, iznin verilmesi, bunun giderilmesine bağlıdır.

Taşıma ve transit geçiş izninin koşulları

Madde 17 – Taşıma ve transit geçiş izni, yönetmeliğinde belirlenecek özel koşulların yanı sıra, aşağıdaki genel koşullarla verilir:

A – Kurum uzmanlarınca bir yol belirlenmişse, taşıma bu yol üzerinden yapılacaktır.

B – Araca, radyasyon tehlikesi uyarı işaretleri konulacaktır.

C – Taşıma veya geçiş sırasında meydana gelecek kazalar en hızlı haberleşme aracıyla Kuruma bildirilecek ve Kurum uzmanlarınca öngörülen önlemler derhal alınacaktır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Denetim

Denetime bağlı işler

Madde 18 – Çalışma alanları bakımından bu Tüzük kapsamına giren resmi, özel kurum ve kuruluşlar ve gerçek kişiler, Kurumun denetimine bağlıdır.

Kurum uzmanları, bu amaçla ilgili yer ve tesislere girmek, gerekli gördükleri belgeleri istemek ve incelemek yetkisine sahiptirler.

Denetim sırasında ilgililer, uzmanlara her türlü kolaylığı göstermekle yükümlüdürler.

Denetim esasları

Madde 19 – Denetim, haberli veya habersiz olarak her zaman yapılabilir.

Denetim, radyasyon kaynaklarının bulundurulduğu yerlerin fiziksel yönden incelenmesini ve radyasyon düzeylerinin, radyoaktif madde miktarlarının (konsantrasyon) ölçülmesini, radyasyon kaynaklarının Ülkeye girişi, çıkışı, taşınması ve transit geçişi sırasında Tüzük ve yönetmelikte öngörülen esaslara uyulup uyulmadığının incelenmesini kapsar.

Denetimin ayrıntıları ve ilgililerin denetime ilişkin yükümlülükleri yönetmelikte gösterilir.

ÜÇÜNCÜ KISIM

Çeşitli ve Son Hükümler

BİRİNCİ BÖLÜM

Çeşitli Hükümler

Kayıt tutma yükümlülüğü

Madde 20 – Çalışma alanları bakımından bu Tüzük kapsamına giren resmi, özel kurum ve kuruluşlar ve gerçek kişiler yönetmeliğinde öngörülen esaslara uygun olarak kayıt tutmakla yükümlüdürler.

Radyasyon kaynaklarının kaybı ve çalınması

Madde 21 – Bu Tüzük kapsamına giren radyasyon kaynaklarının kaybı ve çalınması halinde, sorumlu ve görevlilerce derhal gerekli tedbirler alınır ve durum en hızlı haberleşme aracıyla Kuruma bildirilir.

Kurum uzmanlarınca, yerinde yapılan inceleme sonucunda, radyasyon güvenliği açısından öngörülen yönergelerin gereği, sözü edilenlerce, derhal yerine getirilir. Bu konularda, gerekirse, ilgili kuruluşların yardımını istenir, onlarla işbirliği yapılır.

Radyasyon kazaları

Madde 22 – Bir radyasyon kazası halinde, lisans ve izin koşulları gereğince alınması gerekli önlemler sorumlu ve görevlilerce derhal alınır ve durum en hızlı haberleşme aracıyla Kuruma bildirilir.

Kurum uzmanlarınca yerinde yapılan inceleme sonucunda, radyasyon güvenliği açısından öngörülen yönergelerin gereği, sözü edilenlerce, derhal yerine getirilir. Bu konularda, gerekirse, ilgili kuruluşlarınyardımını istenir, onlarla işbirliği yapılır.

Radyoaktif yağışlar

Madde 23 – Radyoaktif yağışlara ilişkin ölçüm, kayıt ve değerlendirmelerin sonuçları gerektirirse, Kurum, ilgili bakanlık ve kuruluşlarla işbirliği yaparak toplumun ve çevrenin korunması için gerekli önlemlerin alınmasını sağlar.

Radyasyon tesisleri plan ve projelerinin incelenmesi

Madde 24 – Radyasyon kaynaklarının kullanılması imal edilmesi, depolanması, radyoaktif artıkların zararsız hale getirilmesi ve benzeri amaçlarla kurulacak tesisler için yapı yapacak olanlar, plan ve projelerini ekledikleri bir dilekçeyle Kuruma başvurmak zorundadırlar. Plan ve projeler radyasyon güvenliği yönünden uygun bulunursa, durum, bunların üzerinde belirtilir. Uygun bulunmazsa, yapılması gerekli değişiklikler ve alınması gerekli tedbirler bir raporla ilgiliye bildirilir. Yapı izni verilmesi sırasında Kurumun plan ve projelerin radyasyon güvenliği yönünden uygun olduğu yolundaki bildirim aranır. Tesise, Kurumca lisans verilmesi aşamasında, plan ve projeye veya rapora uyulup uyulmadığı incelenir.

İKİNCİ BÖLÜM

Son Hükümler

Yönetmelikler

Madde 25 – Bu Tüzükte çıkarılması öngörülen yönetmelikler, Tüzüğün yayımından başlayarak 1 yıl içinde yürürlüğe konur.

Geçici Madde – Bu Tüzüğün yürürlüğe girmesinden önce verilmiş olan lisanslar, veriliş tarihlerinden başlayarak 5 yıl süreyle geçerlidir. Süresi dolmuş olan lisansların yenilenmesi için, Tüzüğün yürürlüğe girdiği tarihten başlayarak 2 yıl içinde Kuruma başvurulması gerekir.

Yürürlük

Madde 26 – 2690 sayılı Türkiye Atom Enerjisi Kurumu Kanununun 4 ve 10 uncu maddelerine dayanılarak hazırlanmış ve Danıştayca incelenmiş olan bu Tüzük

hükümleri Resmi Gazete’de yayımı gününde yürürlüğe girer.

Yürütme

Madde 27 – Bu Tüzük hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.